

Numărul 47. Oradea-mare 24 nov. (7 dec.) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

I e l e l e.

În farmecul serii
Supuse-s tăcerii
Câmpiile 'n floare,
Doar luna bălăe
Se scaldă 'n përae
Încet curgătoare.

Pe molcome vânturi
Vin tainice cânturi
Și glasuri ctudate...
Căci duhul pierdării
La marginea zării
Din aripe bate!

Îndeamnă-ti fugarul,
Să taie hotarul
Ca gândul de țute!
N'auți tu pe cale
Cimpoate, țimbale
Și glas de-alăute?

Sunt iele măstare
Pe urmele voastre, —
Pe voi ve venează!
— Prea-sfânta Marie
Din 'nalta tãrie
Ne aibă în pază!

Voinicul dă pinten,
Fugarnicul sprinten
Pornește, săgeată,
Și zboară șoimește...
Târziți! căci sosește
Năpraznica ceată...

La mijloc îi prinde
Și 'n gturu-le 'ntinde
O horă păgână.
Lung clocote dealul:
Voinicul și calul
Se sbat în țerînă!

Iar iecele, fetele,
Nouă surori
Își spulberă pletele
Până la nori,
Și șueră,
Flueră,
Chioată 'n lună;
Și 'n lanțuri
De danturi
Se 'ntind și s'adună...
Sêlbatece cântă
Și iarăș s'aventă
În goană nebună!

St. O. Iosif.

Beiuș sau Beinș.

Chestiunea scrierii numelui orașului nostru sule-
vătă în nr-ii 43 și 44 a. c. ai „Familiei“ me înde-
deamnă să urmez și eu repetitelor invitări de a-mi
comunica rezultatul cercetărilor mele asupra ei.

Cu permisiunea dvoastre dle redactor voiți in-
cercă, întrucât mi-au permis împregiurările și mij-
loacele, ce mi-au stat la îndemână, a face un mic
studiu asupra acestei chestiuni, așa cum ni-o înfăto-
șează graiul poporal și izvoarele istorice, cu scopul
de a propune rectificarea scrierii sale cel puțin dis-
cutiunea ulterioară a aceleia.

Beiușul trebuie să fie o comunitate foarte veche,
judecând după numele-î ante-roman. Anume: nu-

mele lui poporal: *Binș* e de origine celtic, întocmai ca și multe nume de familie: Bal, Bala, Balc, Bâlc, Vâlc, Bar, Gall, Goia, Grama, Leuca, Tarța, Bolehiș, Marchiș, Măriș¹ ș. a. atât de usitate prin provincia Beiușului.

Ca și cuvânt e născut din elementele: diminutivul *bî*, ce înseamnă mic, din *in*=loc și *is*=apă²; a fost deci originar: *Biiniș*=loc (lângă) apă mică. Explicarea aceasta, făcută pe baza studiului citat al venerabilului nostru academician, îmi pare verosimilă cu atât mai vârtos, căci Beiușul de fapt nu e situat în întreg și imediat pe țărmurii Crișului (un *iș* (riū, apă), ce izvoarește din *car*, *cir*, *cr* (stâncă), de aici: Criș),³ ci pe valea Nimueșilor, care în raport cu Crișul este cu adevărat un mic riū: *Biș*.

În cursul vremurilor cuvântul *Biiniș*, în urma comodității de rostire a poporului, s'a sincopat în *Binș* și în sfârșit contras în: *Binș*, fapt fonetic cunoscut fiind, că sunetul *i* în condițiunile în care a fost în cuvântul *Binș*, atât în elementele latine, cât și străine ale limbei românești, a rămas neschimbat.

Aceasta este evoluția treptată prin care a trecut numele orașului în rostul poporului românesc, care și până în ziua de azi îl rostește respicat și perfect fonetic: *Binș*.

Eū cred că pe timpul când au sosit Maghiarii pe la Beiuș, numele acestuia eră pe treapta evoluției: *Biiniș*. Fiind reduplicarea lui *i* străină limbei maghiare, Ungurii au augmentat respective intercalat între doi *ii* consonanta licvidă *l* (intercalarea lui *l* în cuvintele românești, în care ocur doi *ii*, în limba maghiară e un fenomen fonetic cunoscut. Ungurii adevă zic: *ochile mele* în loc de *ochii mei*); au muțat pe *n* în *ny* (fenomen fonetic asemenea maghiar), apoi pe *i* din terminațiunea *iș* l-au schimbat în *e* deschis (alternarea lui *e* și *i* la țeranul maghiar mai este și azi un fenomen de toate zilele: *irány* și *erány*, *töltis* și *töltés*) și l-au rostit deci: *Bilinyes* sau cu metatesă: *Binyiles*, întocmai cum îl rostește până în ziua de azi țeranul maghiar din giurul Beiușului: „Huá mén ke”? „*Binyilesbe*“ („Unde mergi mniata?“ „*La Binș*“ răspunde pe românește și Tărcăianul). În sfârșit, după trecerea și substituirea lui *i* cu *é* respective *e* din *Bilinyes* s'a cristalisat forma de azi maghiară a numelui orașului: *Belényes*.

„Limba este martorul viu și elocvent al istoriei unui neam“ a zis Max Müller. Da, și mai vârtos limba poporului, a țeranului, neînriurită de cultura păturilor superioare, este oglinda vie a istoriei. „Limba conține în sine întreagă istoria trecutului. Nomenclatura etnică, topică, oro și hidrografică, numele de persoane și de familie, vorbesc scrutătorului nepreocupat despre originea neamului, despre relațiunile lui intime cu popoarele conlocuitoare din vechime până astăzi“.⁴

Astfel țin a fi dovedit și originea numelui unguresc al Beiușului și a fi redus la valoarea sa reală povestea cu zimbrii, adevă derivarea numelui *Belényes* de la *bölény* (zimbru) O derivare imposibilă

și din punctul de vedere al istoriei naturale. Aū fost, nu-i vorbă, pe aici *bölény* și trebuie c'au fost cu mult mai mulți, decât în alte regiuni ale Carpaților, altfel cum s'ar fi simțit îndemnați Ungurii să boteze chiar acest loc după numele zimbrilor — ei dar: „aū perit, s'au estirpat cu deseversire nu numai de pe la noi, ci din întreagă Europa așa, că azi nu se mai află decât vre-o câteva exemplare (?) în Livadia, o provincie din Rusia, cari staū sub scutul statului“... zic și susțin toți savanții maghiari și nemaghiari, cari s'au încercat a țelcuī numele unguresc al orașului nostru.¹

Pe când dacă acești domni ar fi răsfoit paleontologia, ar fi aflat, că de pe un continent nu se esterminează o specie de animal, (mai vârtos o dihanie ca și zimbrul nu, ca să nu-i rămână nici barem un dinte) în 400—500, dar nici într'o mie de ani, de când spun dlor, că s'ar fi zărăstīt pe aici, presupunând că „Nimrozi“ aū venit, de la Munkács, „ață“ până la Beiuș, a vênă „*bölényi*“.

Felul și chipul de a gândi despre lucruri elementare ale istoriei în general și în special ale istoriei naturale a tuturor acestor savanți se vedeșce lămurit și din celebra citațiune, — pe care își întemelază dlor părerile — care o dăm mai la vale atât în original cât și românește, se 'nțelege fără nici un comentariu.

Derivarea numelui *Belényes* de la *nyest* (jder) e foarte naivă, căci ênsuș Bel zice: „Ferunt *Belam* regem, *nescio quem* loci jucunditate allectum hac interdum divertisse, quodque martes venationi suae destinatas vesitasque habuerit, ideoque nomen loco *Belenyest* imposuisse, *nyest* (nyest) enim martes denotat Hungarice, tametsi sint, qui a copia *worum* qui Hungaris *Belény* vocantur, *Belenyensi* tractu nomenclaturam ortam esse existimant, quibus multum suffragari videtur historia, quae tempore *Belae IV* tradit, equos dominis privatos, libere vagatos, silvestres factos fuisse, quo genere carpatios montes abundasse... Quis igitur dubitavit, boves quoque hac temporum injuria dissipatos, inque elferatos uros montibus imprimis evasisse? An vero id genus animalis hucdum ibi reperiatur, non facile disputarim, cum saltus montes habeant vastos et inaccessibiles. Alioquin sunt illic ferarum multa genera, quae ruditas incolarum nondum scivit discernere“. Povesteșce-se despre nu șciū care rege *Bela*, că atras de frumuseța locului, să fi umblat pe aicea câte odată și că vênătoarea de *jderi* lui i-a fost destinată și rezervată, de aceea i-ar fi impus locului: numele *Belenyest*, pentru că *nyest* (nyest) înseamnă pe ungurește *jder*, de și sūnt cari cred, că ținutul *Belényes* își are originea numelui de la mulțimea zimbrilor (bourilor), cari ungureșce se numesc *Belény*, pe cari, așa se vede, că-i sprijineșce și istoria care spune, că pe timpul lui *Bela IV* cai părășiți de domniilor lor vagabundând liber, să se fi sêlbătăcit(!) și că acest soiū a fost în abundență în munții Carpaților... Cine s'ar fi indoit așa dară că în aceste restriște și vitele s'au risipit și că mai vârtos pe munți s'au făcut... zimbrii (!) Că oare acest gen de animal încă și azi se află acolo, ușor nu poți contestă, pentru că înălțimile acelea aū munți vaști și neaccessibili. Altfel sūnt pe acolo fiare, cari locuitoriī, din pricina

¹ Veđi: Nume de familie la Românii din Ungaria, de A. Viciū, Blaș. 1902 pag. 5—6.

² Topografia satului și hotarului Maīdan de Sofr. Liuba și Aurel Iana, urmată de un studiū despre Celți și numele de localități de dr. Atanasii M. Marienescu. Caransebeș, 1895, pag. 376 și 233.

³ Dr. Marienescu, op. cit. pag. 196.

⁴ Cont. op. cit. al lui A. Viciū, pag. 1.

¹ Veđi: Mathias Bel. Notitiae Hungariae. Pe urma acestuia Hunfalvy János: A magyar birodalom történeti viszonyainak leírása. Pest 1863. Și alții.

simplicității (prostiei) lor, încă nu au fost în stare să le deosebească.

În fine derivarea numelui Belényes de la „Belae jus“, însuș Schmiedl o pune sub întrebare (?) și nu o rischează decât într'o laconică notiță sub asterisc: „Ich hörte aber die Ableitung des Namens Belényes von Belae jus“.¹

E în firea omului, că trecutul necunoscut îi pare tainic. Foarte bine zice dar tot dl. Marienescu: „Să nu cugete cineva, că e atare misteriu limbistic de a putea explica numele de localități. Toate numele locale -- înseamnă aceea, ce e obiectul numelui“.²

Poporul maghiar a primit numele locului, cum l-a aflat și sigur nici prin minte nu i-a trecut să-l boteze de nou, de oare-ce pe acele vremuri, ocupat cu gândurile noului trai a patriei sale nouă, ba și mai târziu, nici voie, nici nevoie, dar nici „glagore“ n'o fi avut pentru așa ceva, — cum are azi — cel mult dacă l-a potrivit firei limbei sale, ceea ce au făcut toate popoarele din lume.

Dar abstrăgând de la aceste raționamente filologice, cari pot să sufere și de ceva cusur, consultat-am o mulțime de țărani din Beiuș și giur și rostirea lor a concordat perfect, rostind adecă fiecare fără excepție: *Binș*.

Drept dovadă citez aici vre-o câteva strofe aleșute și luate imediat de pe buzele țeranului.

Baleu Ioan din Rieni mi-a cântat astfel:

Cătănire-aș, cătăni,
La regimentu nani;
Cătănire-aș bucuros,
Da nu de la *Binș* în jos

Asemenea Man Floare din Finiș:

Cum nu-i *Binșu* oraș mare,
Nimica dragoste n'are;
Satu nostu-i mitutel,
Nu 'ncepe dragostea 'n el.
Pē la *Binș* pē după rit
Buruiană de urit,
Pē la noi pē pē după coaste
Buruiană de dragoste.³

În aceste versuri rostirea *Beinș* e absolut posibilă din pricina metrului.

Reproduc și versurile duiioase ale regretatului meu amic Miron Pompiliu, fost profesor în Iași. Pompiliu născut și crescut în valea Beiușului respective a Vașcoului, ca atare, ca poet și distins profesor de limba și literatura română va fi având gravitatea recerută în chestie. El a cântat frumoasa vale a Beiușului așa:

La răsărit se 'naltă munți
Cu vârfuri măiestoase,
Iar spre apus frumoase culmi
Și dealuri păduroase.

Ca mândră panoramă, jos
Se 'ntinde-o vale verde,

¹ „Eü am audît inse derivându-se numele Belényes de la „Belae jus“. Dr. A. Schmiedl. Das Bihargebirge. Wien 1860 pag. 191—192. Firește, că nu poate „spune“ de la cine a audît aceasta derivare.

² Dr. Marienescu op. cit. p. 175.

³ Colecțiunea mea de poezii populare din provincia Beiușului.

Creată-anume pe pământ,
Privirea să-o desmerde.

Când craiul zilei strălucit
Apare sus pe stâncă,
Și valea o trezește 'necet
Din liniștea adâncă.

Drumetu stă în loc răpit
De farmecul naturii,
Și pururea ar vrea să stea
La marginea pădurii.

Căci de sub bolte de alun
Isvoare cristaline
Rēvarsă tainic impregiur
Șoptiri de vrajă pline.

Și de departe din făget
Prin cea singurătate
Se 'mprășcie-al talangei glas
În toiri cadențate.

Și colo 'n șes un mândru riu,
În zare străluceșce
Și cătră *Binș* printre arini
Vuind călătoreșce.⁴

Se rosteșce și scrie decî corect poporal: *Binș* și nu *Beinș*.

(Finea va urmă.)

Vasile Dumbrava
profesor.

V r a b i a L e s b i e î .

Comedie într'un act, în versuri.
(Urmare.)

LESBIA.

Tu 'ntrebî de-așă sfērșit?

CATUL.

Dar...

LESBIA.

Spune!

CATUL.

Se vorbeșce...

LESBIA.

Ci spune lămurit...

CATUL.

O ! iartă-mî, Lesbio... un vis... orî o prostie...
Orî cum, mistificare, de sigur, o să fie...
De-o vrabie se zice --

LESBIA.

Așă-i! Să fi uîtat
De ziua din aprile când am găsit picat
Alături cu tufișul de lângă îngrădire,
Un cuib micuț de vrăbiî, lăsat în părăsire?
Într'ensul rēmăsese un singur pușor,
Ce se siliă zădarnic să-și ia și dēnsul sbor...

⁴ „Familia“ 1885 nr. 18.

Tu l-ai luat în mână încet de tot... iar seara,
Eu l-am luat din sinu-ți... Ce dragă-mi e povara
De-a răsfoi volumul frumosului trecut:
De față-mi pare astfel, tot bunul dispărut!
'Ți-aduci, Catul, aminte? El piuiă; cu-aripe
Cerea să i s'arate să sboare 'n toată pripa;
Drăguțul de pe mână-mi săriă pe mâna ta,
Tu, te liptași de mine, din ce în ce, așa,
Că 'n florile ghirlandei, pe frunte 'n răsfire,
Simțiam cum se strecoară focoasa-ți răsfire;
Și inima bătându-mi, și 'n tremur vocea mea,
Cuprinsă de amorul ce 'n graiul tei vorbiă!
Sărmana păsărică! În viața ei întreagă
Pusei d'atunci destinul iubirei ce ne leagă, —
Ce ne legă, — iertare! — Palladiu, ea eră,
Al fericirii mele... fragil cum fu și ea!
Așa, azi dimineată, când aflu de la tine
Acel hymen, pe care nu-l pot pricepe bine;
Și când, întoarsă-acasă, în chiar acel moment
Sbucnesc în lacrimi. Iată un trist presentiment;
Iubita-mi păsărică, — și sbor la ea îndată;
O! ce instincte are simțirea câte-odată!
Nu me 'nșelam... drăguța! în colivia sa,
Voioasă mai înainte, — făr' de viață sta!
Păliu... Credulă, slabă, — această lovitură
Ca o nenorocire lovi a mea făptură...
Sărmană păsărică! nenorocit amor!
Să zici ca Soarta crudă le-a rupt amânduror
De-odată firul vieții... O! moartea-i 'mpreună!
E drept, căci tot-odată vru moartea să-i adun e,
Cum iarăși tot-odată în cale-au răsărit!

CATUL.

În chip eludat adesea e lucrul potrivit!

LESBIA.

Această limbă mută e-a Soartei glăsuire;
De viitoru-mi jalnic o tristă prevestire...
O scurtă fericire îți dă regrete lungi...

CATUL.

În viitor poți oare cu ochii să ajungi?

LESBIA.

E groaznic viitorul când omul vede 'n sine
Stingându-se speranța de tot ce este bine...

CATUL.

Ar fi să prea dispere. La urmă vine-o zi
Când un amor prin altul se poate 'nlocui.

LESBIA.

O! nu, Catul! În una și-aceeași viață vie
E-o singură iubire, și te iubiam!

CATUL.

Lesbie,

O! lasă amintirea! Când sufletu-i s'drobit,
E trist ecoi trecutul în care am iubit!

LESBIA.

Da, să schimbăm vorbirea. — Prin ce minuni să fie
Așa găteală scumpă în splendida cutie?
Ce-agată minunată! O! ce săgeți d'argint,
Lucrate fin! — Un lapis... nu, ochii nu me mint,
E-un lapis admirabil! Dar pentru cine-s oare?
Nebună! Ce 'ntrebare, când știu c'o să se 'nsoare!
Ce fericită-i! Spune-mi: frumoasă e? Nu-mi spuți?
Te rog, fii sincer, spune-mi.

CATUL.

Ca tinenu-i, o! nu-i!

LESBIA.

Lingușitor! — Ce ape! ce focuri minunate
Aū aste diamante așa frumos legate!
Și onixul acesta curat, străvedător,
Va sta așa de bine, la mantă prins ușor.
Așa-i că sunt nebună? O! iartă-me... Șeii una?
Zeii lasă-me pe frunte-mi să 'ncerc puțin cununa
Pe care, mâni, va pune-o întăia oară, ea...
Me lași? o clipă numai... Privește-me... așa...
Me prinde? Altă-dată, când inima-ți aprinsă
Bătea într'o măsură cu inima mea, prinsă,
Așa găteii pe frunte-mi purtam...

CATUL (in visare.)

În ziua când

'Ți-am spus a mea iubire, mișcat și tremurând,
Purtați mărgăritare de Orient, și ele
Se deșirău, cădându-mi pe brațe...

LESBIA.

Și pe-a mele...

Ți mai aduci aminte...

CATUL.

Dar aș putea uită!

Privirea-mi rugătoare pe-a ta o întrebă;
Și când aceasta, — dulce, duioasă interpretă,
'Mi 'ngădui citirea, pe buza ta discretă,
A prea mult așteptatei mărturisiri, — vedui
Olimpul, și pe Venus în brațe mi-o cređui.
O! vie amintire!... o! șoaptă îngerească
A zilelor trecute!...

PISONE. (intredeschidând ușa și privind, sieși.)

Ci n'or să mai sfârșească?

LESBIA.

Sperjur ce ești! cum astfel de dragoste-a sburat?

CORNELIUS (încet.)

Noi pierdem...

PISONE (idem.)

St!...

CATUL.

O! cruță pe-amantul disperat!
Am petrecut, așa e, o vreme neuitată,
Atât de iute scursă, că-mi pare câte-odată,
Că ies din vis de aur...

LESBIA.

Ce vis și-acest amor,
Pe cât de scurt, pe-atâta de mult încântător!

CATUL.

Un vis așa de dulce prins bine trebuiește...

LESBIA.

Îl credem prins, dar timpul se duce... ni-l răpește!

CATUL.

Se zice că amorul dă fericirea...

LESBIA.

Da,

De m'ai iubi...

MANLIUS.

Acuma, amiei, ori altfel... ba!

(Finea va urmă.)

N. Rădulescu-Niger.

Luptă cu lupi în Rusia.

C l e o.

(Traducere.)

Țotul este un fel de poveste. Într'adevăr, căci nici eu nu știu cum s'a întâmplat... A fost dimineata la orele unspre-zece, când razele soarelui, cari străbăteau prin ferestrele atelierului, m'au deșteptat din visul fericit.

D'abiá am descis ochii, privirea cădù pe Cleo, pe divina Cleo. Ea erá culcatá pe otomanul atelierului și in visul ei plin de rose d'abiá s'a mai gândit, că oare un ochiú profan își încâldește privirea pe dânsa.

Cleo aci, in atelierul meu ?

Orí și cum me căsniam să-mi întăresc puterea memoriei, nu-mi aduceam aminte ca seara s'o fi adus cu mine.

Va să zică, in timpul ce eu dormiam, fără sgomot s'o fi furisat in casá; imi erá rușine, cel puțin nici nu visasem, ca ea să fie aci.

Dar pentru ce a venit? Și de ce tocmai azi și la mine?

La aceste întrebări deja nu mai puteam să me lămuresc.

Lăsați mai înteiú să spun cine a fost drăguța de Cleo.

Acum opt luni ne-am întâlnit, când încă zefirul primăverii se legână pe alea marelui bulevard, și západa deasă se topise.

Volam să concurez pentru premiul Academiei și cătam un model, după care să modelez talia femeiască pentru statua „Pecatul veșnic“.

Mult timp am străbătut și fără rezultat stradele Parisului; a început să-mi fie frică, me gândiam că am să întârziú de la concurs, când într'o seară, m'am întâlnit cu o fată blondă foarte frumoasă.

Asta e ea, mi-am șoptit și m'am grăbit după dânsa; orí și cine să fie, cugetam, trebuie s'o câștig spre partea mea.

Eleganța aleasă și atrăgătoarea ei formă, m'a făcut să cred că e mai mult o femeie de treabă.

M'am recomandat; ea numai atât a zis:

— Cleo.

Cleo și frumoasă, cause îndoite, spre a-mi fi modelul meu.

Mi-a împlinit cererea și de atunci adesea m'a vizitat in atelierul meu.

In timpul lucrului nu numai odată mi-am potolit focul ardător cu un păhar de apă cu ghiată, — căci ar fi trebuit să fiú crocodil din Nil dacă ingerul acesta nu mi-ar fi biciuit nervii.

M'a surprins geniul ei; dar cu toate cercetările mele numai atât am putut șei că se numește Cleo.

Munca inaintá și nu sânt nemodest dacă aș spune: că premiul l-a câștigat sculptura mea. Cleo s'a bucurat foarte mult, dar nici un ban n'a voit să primească de la mine. Împreună am privit la expoziție opera mea; atunci am vedut-o ultima dată.

A dispărut și eu me aflam in lipsa frumoasei Cleo, care — jur — nu mi-a fost altceva decât model.

Și tocmai de aceea regretam, că poate nici odată nu erá s'o mai ved și așá mi se părea că pe iscusita blonda Cleo, cea cu ochi mari albaștri, am pierdut-o pe večí.

— — — Și totuș s'a întâmplat ca in ziua aceea, dormia la mine.

Din adâncitele gânduri, m'a deșteptat sunetul la use al servitorului meu.

— Domnule, — zise încet, — s'a dus domnișoara ?

— Nu, dar cum a venit aci ?

— Noaptea a soșit aci cu bagagiul ei și a zis, că aci voește să rămăie. Eu, fiind că o cunosc de mai de mult pe dșoara, n'am voit să ve trezesc, i-am așternut pe canapea. In odaia cealaltá n'am voit să fac nerânduialá...

— Bine, bine — zisei intrerupându-i vorba lungá. — Eu me imbrac in odaia cealaltá.

Când m'am întors imbrăcat iar in odaie, Cleo tocmai se deșteptá.

Încetul cu încetul și-a deschis pleoapele mătasoase, puțin sgriburită și-a tras asupra-și plapoma de mătase și încet a zis:

— Robert.

M'am apropiat de dânsa.

— Nu-i așá, dragá amice, că te miri! ? Am dispărut și iarăș sânt aci; am venit la dta și rămân aci dacă nu me întrebí despre originea mea, ca in timpul acela când ți am fost model. Îți jur, că n'am eu dta scopuri rele sau josnice. Acum am ramas singurá, sêrmana mea mătușe a murit. La ce se așteaptá o fatá săracá și frumoasă? — o să piară; îți jur că sânt curatá și fără viná. Am căutat un prietin bun și adevărat, căruia să-i pot fi de folos și să fiú a lui pe večí, precum aș fi și eu de dânsul demnă?... Am veuit la dvoastre; așá de bun ați fost cu mine; am fost cu totul in puterea dvoastre și cu toate aceste n'ati abusat de starea in care ve găsiati. Eu ve iubesc foarte mult, și voesc ca să fiú a dtale...

Cuvintele frumoasei Cleo m'au făcut nespuse de fericit.

— Adevărat! ? Oh Cleo! rămâi aici la mine și nu me părăsi nici odatá!

— Nici odatá, dragá Robert, nici odatá!

Și încet a sunat înteiul dulce sărut al iubirii. — Odaia de lângá atelier am aranjat-o pentru Cleo.

Eram nespuse de fericiti. Să me ierte însurații, dar d'abiá cred, că vr'o păreche tinérá ar fi avut așá „doi ani de miere“ ca ai nostri.

Câta vreme eu luptam și lucram, ea ședea la fereastra atelierului, citia sau brodá pe lângá mine. Dacă munca me obosiá puțin, cuvintele ei me electrisau.

Gloria mea a fost a ei, iar iubirea ei a mea. Acum mi-a venit in gând, că posed modelul cel mai frumos din lume și numai odatá, foarte de mult, am modelat după dânsa.

Pe timpul acesta ne mergea reú, trebuia să trăim mai restrins, și eram aproape de miserie, pe când Societatea de artá a anunțat premiul de douzeci mii de franci pentru sculptura cu titlul „Mortul la morgá“.

Am umblat la morgá, la spitale, setos căutam un model, in se de geaba.

Dar miseria se mai micșorá la gândul că voiți câștigá premiul, și că iarăș vom avea de lucru. Noi bohemi sântem de altmintrelea deprinși cu nestatornicia sorții noastre.

Cleo erá foarte tristá și totuș nu zicea nimic, am priceput: ea se 'nvinuia pe sine pentru miseria noastră.

— — De odată Cleo a dispărut, fără să-și lăse remas bun, sau măcar să-mi fi scris despre motivul plecării.

Mult am plâns și am crezut că me înșelasem: gândiam că și dânsa tot așa de ușuratică eră, ca și celelalte fete și că nu me iubeșce.

Amărit mi-am luat lucrurile și sleit de foame am mers la morgă.

Cum am intrat, servitorul m'a primit cu bucurie.

— În sfârșit este deja model, astăzi s'a adus.

Cu bucurie am pășit pragul, și pe cine să ved acolo în frumusețā-i moartă!?

— Pe Cleo, a mea Cleo.

Am plâns-o nebun.

Am știut că pentru mine a părăsit locuința și s'a inecat în riul Seine. La gât avea o tablită cu slove aproape șterse: „Lui Robert al meu“.

Am înțeles! Ea voia să-mi ajute în miserie, să-mi fie model. S'a omorît pe sine însăși, căci me iubiă foarte mult. Cât eră de misterioasă întreaga-i ființă, astfel a fost și ultimul ei fapt.

Am stat trist înaintea picioarelor ei lucrând.

Atunci am modelat-o a doua oară...

Și marmura mea a câștigat marele premiu.

Budapesta.

Marioara Murnu.

Fata Murgului.

(Baladă populară.)

Sus la vârfu codrului,
La poala Negoifului,
Sede fata Murgului;
Nu șede
Făr' crâsmăria,
Cu voinicii mulți se iubiă.
— Iar' pe-acol' cine-mi sosită?
— Da-mi sosită
Și-mi ajungea
Copilu Prundarului,
Din țara Bulgarului,
Cu care mi se iubiă,
Cu care se mulătia*
Zi de vară
Până 'n seară,
Și o noapte 'ntreagă iară.
Cel voinic cum imi sosită,
Cum sosită,
Cum ajungea,
Voie bună îi poftiă,
Și din graiū că îi grăiă:
— Crâsmăriță,
Drăguliță,
Deschide-ți tu crâsmuța,
Ca să ved cine-i în ea?"
— „Io crâsma (i-o-aș deschide,
Dar mi-i frică
Și mi-i jele
Că-i intră 'n păcate grele,
Că acolo-i acolo
Turc bătrân și beutor
Și doarme lângă cuptor,

* Cuvânt maghiar: a se petrece.

Tot arme pe subsuori.“

— Crâsmăriță,

Draguliță

Adă vinul cu vadra,

Că ți-oiu da din ce-oiu avea,

Să mai beaū, să mai gustez,

Să beaū, să me veselesc,

Pe cel turc să-l întîlnesc

Și cu el să mai vorbesc,

Doze vorbe românești.

Doze vorbe creștinești.“

Crâsmărița

Drăcoasa,

Vin cu vadra

Aducea.

Vinu cum il aducea,

Dintr'odată tot mi-l bea,

Apoi altu imi cerea,

Pân' ce cincii vedre goliă,

Apoi in crâsmă merea,

Pe cel Turc cum mi-l videa,

Tare bine-l cunoșcea,

Că eră din Țeligrad

Cu care 'n dragoste-o daț

Crâsmărița

Meștera,

Meștera

Și hicleana.

El pe Turc cum mi-l videa,

La el mi se repeđiă,

Și de barbă mi-l prindea,

În picioare mi-l punea,

Apoi din graiū îi grăiă:

„Spune-mi drept și-adevêrat,

Că pe-aicea ce-ai cătat?“

Dară Turcu blăstemat,

De și eră mort de beal,

Carabetu și-l cătă,

Pe cocoș mână punea,

Și cocoșu-l slobođiă,

Dară reū imi nimeriă.

Că z'o el mi-o nimerit

Pe drăguța,

Crâsmărița,

Care i-o jurat credința.

Cel voinic, cel voinicel,

Estea cum mi le vedea,

Pe cel turc mi-l cuprindea,

Și peste brâu mi-l legă

Și de cal mi-l acătă,

După cal mi-l inhătă,

Până ce greū imi muriă,

Că num' așa se cădea!

Cul. de :

Theodor A. Bogdan

invêt. in Bistrița.

Mustrarea cugetului este cea mai mare pedeapsă a omului pervers.

*

Femeei poți să ascunđi orî și ce, până chiar și ura; amorul înse nici odată.

*

Renegații sînt lămaile pe carî, după ce le storci, le arunđi pe gunoi.

SALON.

Voiaj de milionar.

- Dac'as avea eū milioanele...
 — Ce-ai face?
 — Aş voiajā.
 — Pentru plăcerea d'a călătorii?
 — Nu.
 — Dar pentru ce?
 — Vrei să ştii?
 — Sunt curios.
 — Ascultă. Dumneata când ai poftă d'o portocală, de unde o ieşi?
 — Doamne! de la băcănie.
 — E vulgar. Toată lumea ia de la băcănie.
 — Dar de unde vrei s'o iaū?
 — Din pom.
 — Păi la noi nu cresc portocali.
 — Ştiu.
 — Păi dacă ştii?
 — Tocmai aici e farmecul ideii mele.
 — Ei!
 — Aş vrea să mânânc portocale la Messina...
 — Numai acolo?
 — Saū la Iaffa.
 — Frumos.
 — Aş vrea să mânânc struguri la Corinth.
 — În vii?
 — Da! Aş vrea să beaū vermouth la Turino.
 — Dar şampanie?
 — La Reims.
 — Dar bere?
 — La München. Aş vrea să beaū ceai în Moscova; cafea la Mocca; salip la Constantinopol; limonadă la Athena.
 — Frumos!
 — Aş vrea să beaū mastică la Hio, şi să mânânc rahat la Syra.
 — Chiar în fabrică?
 — Da. Aş vrea să beaū vin de Malaga la Malaga, vin de Madera la Madera, vin de Xeres la Xeres.
 — Bragă?
 — La Sofia. Aş vrea să mânânc macaroane la Neapole, mortadela la Bolonia, strachino la Milano unde aş auđi şi cele mai bune primadone.
 — Delicios.
 — Aş vrea să beaū curaçao în Amsterdam, gudron în Norvegia, gin în Londra.
 — Dar apă rece?
 — În Sinaia. Aş vrea să beaū ȕică la Vălenii de Munte.
 — Aaa! mai aproape.
 — Aş vrea să mânânc crenvirşti în Francfurt şi şvaiţer în Elveţia.
 — Şi ce ai bea după astea?
 — Chianti în Florenţa, vin de Drăgăşani la Drăgăşani.
 — E mai scump acolo ca 'n Bucureşti.

— Aş vrea să beaū sodawatter în Englitera; aş vrea să fumez tutun şi narghilea la Stambul, aş vrea să mânânc curmale în Algeria.

— Plăcute!

— Aş vrea să gust stridiū la Ostanda...

— Pe marginea mării.

— Aş vrea să mânânc îngheţată la cafeneaua Ragno din Roma.

— Ah!

— Absint aş vrea să beaū pe stradele Parisului.

— În companie...

— Cu bēutori vestiţi...

„Aş vrea să prizez tabac în Beyrouthşi să ascult musica lui Wagner în Beyrouth.

„Aş vrea să miroso trandafiri la Cazanlic, mic-sandre la Bucureşti, camelii la San Remo, crisanteme în Tokkio şi viorele în Nissa.

— Şi unde ai vrea să mori?

— La Neapole. Întēi aş vedea Neapolul şi apoi aş dori să mor!...

D. Teleor.

Să ne curăţim limba.

— Rubrică permanentă. —

„Un altul.“

Espresiunea „un altul“ e o măimūţarie, pe care am luat-o de-a gata de la Francezi. Care e nevoia să zicem *un altul*, şi nu un simplu *altul*? „Eū te iert, dar un altul în locul meū nu te va iertă“. Să dăm afară pe *un* din frasa aceasta: ar avea frasa alt înţeles? Ar fi neclară? I-ar lipsi ceva din cuprinsul logic al ei? Atunci...?

Ei, atunci! aşă zice Francezul, şi nu se poate să nu-l măimūţărim. Românul, după firea limbii sale, n'are nevoie şi n'a avut nicī odată de acel *un* înaintea lui *altul*. Atât ne-ar fi de ajuns până peste cap, ca să ne lăpēdăm de *un altul*.

Dar e la mijloc o imitaţiune, cum v'am zis de la început, în galicismul acesta. În toate limbile europene, şi probabil şi în cele de pe alte continente, după *un*, substantivul nu se poate articula nicī odată. Fie acel *un* numeral, orī articol nehotăritor, orī altceva ce-i place. Iar *alt*, fie pronume, fie numeral, fie adjectiv, e, din punct de vedere logic, substantiv, dacă e întrebuintat singuratec nu în unire cu vr'un substantiv. Acum, cine zice: un omul, un pomul, un frumosul, un verdele, o cartea, o femeia? Tot în cazul acesta e şi bietul *alt*. Dacă am zice: „eū te iert, un alt te-ar pălmui“ expresia ar fi contrară limbei româneşei, dar s'ar împacă măcar cu logica. Aşă înse, *un altul* e tot aşă de cuminte ca şi *un unul*, *un cănele*.

Alta e în limba franceză. *Un autre* e simplu *un alt*. Cum ar sună în franţuzeşce *un le autre*? Francezul zice *le autre* în înţeles de *altul* — va să zică a articulat pe *autre* — dar nicī nu visează să-l articuleze şi când a pus înainte-i pe *un*.

Germanul zice şi el *ein anderer* (tradus: un alt) adică *anderer* nearticulat. Zice şi *Der andere*, (altul) articulând. Dar nicī odată nu zice *ein der andere*. E prostie numai să te gândeşci la construcţia asta.

Şi, cu toate acestea, cărturarīi noştri aū ajuns şi la minunea, să construiască pe vestitul *un altul*,

contrar spiritului limbii românești și logicii în general.

Reu, precum arătasem odată, franțuziții noștri nu traduc numai, ci, având în ureche ritmul vorbirii franceze, iaș pe de-a întregul din construcția franceză și le introduc în frasa românească. Dasem ca exemplu pe *me gătesc pentru la bal* tradus din *pour la bal*. Ca să nu pierdem pe *le* al francezului, noi l-am făcut *la* — articol schimbat în propoziție! — și te miri că am rămas numai la atâta și am lăsat nearticulat substantivul: *me gătesc pentru la balul*. Așa ne purtăm noi cu limba noastră și la atâta o ducem!

George Coșbuc

Premiile Academiei.

La premiul Asociației Craiovene, de 1500 lei, care se va decerne tot în sesiunea generală din 1903 a Academiei Române, s'au prezentat următoarele publicațiuni:

Albani (Nicolau), Prăsirea pomilor, Sibiu 1900. — Alexandru (St. C.), I-ia Cartea copiilor sau Abece-darul ilustrat, Brașov 1902. — Boerescu (Maior N.), Harta Carpato-Balcanică, Roman 1899. — Busilă (George I.), Curs de Istoria universală, p. I—IV, Craiova 1901. — Christodulo (dr. Vasile S.), Curs elementar de medicină și farmacie, București 1902. — Dragomirescu (Mihail) și Gheorge Adamescu, Curs de limba română: Exerciții de gramatică, București 1902. — Dragomirescu, Carte sistematică de citire și compuneri, „Patria“, București 1902. — Dragomirescu, Lecțiuni de gramatică, București 1902. — Dragomirescu, Carte sistematică de citire și compuneri, „Românismul“, București 1902. — Dragomirescu, Lecțiuni de sintaxă, București 1902. — Dragomirescu, Carte sistematică de citire și compuneri, „Umanitatea“, București 1902—1903. — Dragomirescu, Literatură și stil, București 1902—1903. — Filipescu (Nathalia), Istoria veche a popoarelor orientale, a Grecilor și a Romanilor, București 1902. — Filipescu, Istoria evului mediu și modern, București 1902. — Floru (Ion S.), Istoria popoarelor vechi, ed. V, București 1902. — Floru, Istoria evului mediu, ed. II, București 1901. — Floru, Istoria timpurilor noue, București 1901. — Găvănescu (I.), Istoria omenirii, I Evul antic, București 1899. — Găvănescu, Istoria omenirii, II Evul mediu și evul modern, București 1902. — Găvănescu, Istoria omenirii, III Istoria modernă, București 1901. — Gheorghiu (C. D.), Jocul „Onia“, Piatra-Neamt f. a. — Hodoș (E.), Manual de limba română. — Elemente de istoria literaturii ed. IV, Caransebeș 1902.

Pentru cercetarea cărților didactice prezentate la acest concurs, Academia în sesiunea sa generală din anul curent a ales o comisiune în persoanele membrilor: C. Erbiceanțu, Sp. Haret și T. Maiorescu.

A tertă și a ultă este rēsbunarea unui om de treabă.

Schiller.

*

Hoțul cel mai mare este somnul, căci ne fură jumătate din viață.

LITERATURĂ.

Operele complete ale lui Ion Creangă. Institutul de arte grafice „Minerva“ din București a început să publice anii trecuți scrierile complete ale scriitorilor noștri de frunte. Aceasta publicațiune apare sub titlul cumulativ de „Biblioteca scriitorilor români“. În ea până acuma au apărut operele complete ale lui: V. Alecsandri, N. Bălcescu, P. Ispirescu, N. Filimon, Gr. Alexandrescu, M. Eminescu. Acum a eșit un nou volum, care conține operele complete ale lui Ion Creangă. Acest volum s'a publicat sub îngrijirea dlor Il. Chendi și St. O. Iosif, cari au adunat toate operile lui Creangă, au scris prefața și la sfârșit au compus un indice de cuvintele cu nuanță dialectală pentru cetitorii nemoldoveni. Creangă ca prosator popular, ocupă un loc de frunte în literatura noastră. Scrierile lui sunt cetite cu multă plăcere în toate cercurile literare, căci altele nu se prea interesează la noi de progresul literar. Ar fi de dorit ca cel puțin lucrările unui autor ca Creangă să poată intra în familiile românești. La alte națiuni asemenea publicațiuni s'ar căuta ca pânea caldă. La noi numai acțiunile băncilor au trecere. Și mai reclamați avânt literar? Ne temem că publicul nostru nu va sprijini nici aceasta întreprindere; dar ne-am bucură să fim desmintiți. Prețul 1 leu 50 bani.

Documente și Regeste. Dl. Ioan Bogdan, profesor la universitatea din București, a seos la lumină acolo un volum intitulat: „Documente și Regeste privitoare la relațiile țării românești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVI, traduse și resumate din slovenește, însoțite de adnotațiuni istorice și precedate de o introducere asupra diplomatiei vechi românești“. Relațiile comerciale ale țării românești cu Brașovul, ne spune autorul în prefață, sunt foarte vechi; ele încep în epoca de consolidare a voevodatului și continuă până mai acum trei-zece de ani. Relațiile aceste înse n'au fost pur comerciale, ci și politice. De aceea arhivele orașului Brașov sunt pline de documente privitoare la istoria țării românești. Multe din ele s'unt deja publicate; cele latinești, utilizate de scriitorii sași, s'unt reproduse în colecția Hurmuzachi, iar unele inedite se găsesc în copii la Academia Română; cele românești au fost studiate și publicate de dl. Iorga în „Socotelile Brașovului“; din cele slovenești, descoperite nu de mult, numai o mică parte a fost publicată în original de dl. Miletic; acestea din urmă, din pricina limbii în care s'unt scrise, au rămas aproape necunoscute istoriografiei noastre. Publicația de față vrea să umple acest gol; ea deschide istoricilor și publicului un tesaur de documente unic în felul său și de o însemnată excepțională. Dl. Bogdan publică în volumul acesta numai documentele privitoare la Muntenia, rezervând pe cele moldovenești pentru alt volum. Prețul 6 lei.

Starea economică și socială a României actuale. Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 a Academiei Române, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Starea economică și socială a României actuale“. (Decis. 3 aprilie 1900.) Lucrarea va înfățișa un studiu și un inventar asupra stării noastre economice și sociale, tratând despre toate institutele economice și sociale astăzi existente. Dăm aci, în resumat, împărțirea lucrării: Te-

ritor și suprafață, cuprindând, pe lângă suprafața României, un studiu asupra terenului și climei, precum și asupra diviziunilor administrative. Populațiunea, cu ochire asupra trecutului. Populațiunea rurală și urbană. Mișcarea populațiunii. Compozițiunea populațiunii. Profesiuni și clasificățiuni diverse ale populațiunii. Proprietatea din punctul de vedere juridic, economic și social. Agricultură: Administrațiune, statistică, teritoriul agricol. Cultura mare, medie și mică. Salarii agricole. Sistem de exploatațiune. Plante cultivate: Cereale și alte plante cultivate. Animale domestice: Speciile și statistica animalelor domestice. Producțiunea viilor în trecut și prezent. Berea și alcoolul. Pădurile: Suprafața și regiunile păduroase. Valoarea pădurilor. Industrie: Starea industriei. Regimul industrial. Salarii industriale. Industria mare și mică. Mine și cariere: Ochire generală asupra stării industriei miniere în România. Exploatațiunea de mine și cariere. Comerțul interior și comerțul exterior. Ochire asupra trecutului și studiu asupra stării actuale. Căi de transport pe uscat. Navigațiunea maritimă și fluvială. Poște și telegrafe: Ochire asupra trecutului. Starea actuală. Monete: Sistem monetar. Statistica monetară. Credit, bănci și instituțiuni de prevedere: Banca Națională. Creditul funciar rural și cel urban. Casse de economie. Asigurări. Societăți de ajutor mutual și cooperative. Finante publice: Sistemul bugetar al României. Bugetul statului. Sistemul de impozite. Veniturile statului. Finante locale: Statistica finanțelor locale, județene și comunale. Datoria publică: Studiu comparativ cu străinătatea. Un capitol special se va consacra pentru starea actuală a României, cuprindând toate gradele de învățământ și toate așezămintele de cultură. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1904.

Un nou volum de poezii de G. Coșbuc. În editura librăriei Socec et Comp. în București a apărut zilele aceste un nou volum de poezii de dl G. Coșbuc. Titlul volumului este: „Ziarul unui Perde-vară“.

Deprinderi păgubitoare. Despărțământul Lugoj al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român a decis să publice în broșură seriile parte inedite și parte resfirate prin diferite foi periodice ale scriitorilor din partea locului. În urma aceastei deciziuni, secretarul despărțământului dl dr. Valeriu Branicea a scos la lumină în o broșură întieiu poeziile bănățenești ale lui Victor Vlad Delamarina; iar acum publică broșura a doua care sub titlul „Deprinderi păgubitoare“ conține niște sfaturi și învățături pentru poporul român bănățean, cari au apărut întieiu în ziarul „Drapelul“. Prețul 30 bani.

Pastelurile lui Alecsandri în franțuzește. Dl George Bengescu, consul general al României la Constantinopol, a publicat la Paris o frumoasă traducere în franțuzește a poeziilor „Pasteluri“ ale nemuritorului nostru poet V. Alecsandri.

Sfaturi pentru preoții de la țară. Casa Bisericeii din București a upărit o broșură cuprindând „sfaturi pentru preoții de la țară“ cu privire la rolul pe care trebuie să-l aibă preoții în mijlocul sătenilor și subiectele predicilor pe cari trebuie să le țină în biserică. Lucrarea se datorește dlui Victor Puiu, funcționar la Casa Bisericeii.

O nouă foaie românească. „Tribuna“ anunță că la anul nou va apărea în Sibiu o nouă foaie românească literară-beletristică. Noua foaie va face cu-

noscuți pe autorii moderni ai literaturii universale, dând locul cuvenit și scriitorilor români; va publica și sfaturi și povești din domeniul casniciei.

Analele parlamentare ale României. Din publicațiunea aceasta a apărut tomul XIII. Partea I. Obicinuata obșteasca adunare a Țerei Românești. Legislatura III, Sesiunea III (XIII)—1844.

TEATRU și MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Joi la 14/27 novembre s'a jucat, cu concursul dsoarei Agata Bărbulescu, „Medea“, tragedie în 3 acte de Legouvé, tradusă de dl Edgar Aslan. Eminentă artistă va mai jucă numai în două piese în aceasta primă serie a reprezentațiunilor anunțate cu concursul dsoale; anume în „Machbeth“ de Shakespeare și „Odetta“ de Sardou. Prima din aceste două reprezentațiuni se dă astăzi joi în 21 novemb. (4 decembre); a doua și ultima va fi marți la 26 novembre (9 decembre.) Cu aceasta reprezentație, prima serie a debutului artistei se va încheia. A doua serie va începe în februarie, când dsa va jucă în „Contele Essex“, apoi în „Pentru copil“ și în altele.— Marți, la 2 decembre n., s'a reluat „Femeia îndărătnică“, celebra comedie de Shakespeare, tradusă în versuri de dl Haralamb G. Lecca. Rolul prim a fost susținut de dna Aristața Romanescu.

Opereta română de la Teatrul Național din București, după ce a reprezentat toată săptămâna „Vagabundii“ de Ziehrer, — va cântă opereta „Păpusa“, în care rolurile prime sunt susținute de dnele Maria Ciucureanu și Ionășcu, alături de dnii Bărcănescu, Soreanu și alții.

Operă italiană în București. O trupă de operă italiană cu cea mai renumită soprană legeră a Italiei, celebra Luisa Tétrazzini, va da trei reprezentații extraordinare în Teatrul Național din București, jucând la 4/17 decembre „Lucia“, la 6/19 decembre „Barbierul“ și „Dinorah“, la 7/20 dec. „Traviata“.

Societatea corală română Carmen din București, pentru cultivarea și răspândirea muzicii în popor, va da luni la 25 novembre (8 decembre n.) primul său concert în Ateneul Român sub direcțiunea dlui D. G. Kiriac. Programul e compus din piese de muzică religioasă, instrumentală și populară, în care găsim și o compoziție a dlui L. Tempa din Banat: „Mi-a trimis bădița dor“.

Serată festivă la societatea Petru Maior. Societatea de lectură Petru Maior a tinerimei române din Budapesta va aranjă la 13 decembre n. o serată festivă în memoria marelui metropolit Andreiș baron de Șaguna, în sala cea mare a otelului „Archiducele Ștefan“, la 8 ore seara. Programul: 1. „Cântec de jertfă“ de Beethoven, executat de corul societății, cu acompaniament de harmoniă. 2. „Șaguna ca scriitor“, disertație de Ioan Lupăș, stud. fil. 3. „Fantasie din Faust“, de Alard, solo de violină, executat de Leo Bohățel, stud. techn., acompaniat la piano de Aurel Iorga, stud. med. 4. „Cosi fan Tutte“, ouvertură de Mozart, executată de orchestra societății. 5. „Ceva despre noi“, conferință de Dionisie Stoica, stud. fil. 6. „Însedar“, de G. Dima, executat de corul societății. 7. „Rosa Orientului“, vals de Ivanovicu, executat de orchestra societății. După executarea programei cină comună à la carte.

Serbarea Ligei Culturale. Mercuri la 20 novembre (3 decembrie n.) seara Liga Culturală a ținut prima sa serbare literară în sala Ateneului cu următorul program: 1. Salutul de deschidere, de președintele Petru Grădișteanu; 2. „Despre Bucovina“, ținută de dl Gh. Popovici. 3. „Deșteaptă-te Române“, de dsoara Agata Bârsescu. 4. „Imnul național“, cântat de corurile seminarului Nifon și St. Spiridon, conduse de dl G. Brătianu.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Serbarea memoriei episcopului Pavel. La 21 novembre n., serbătoarea SS. arhangelii Michail și Gavril, hramul bisericii din Sat-Slatină în Maramureș, s'a binecuvântat acolo monumentul așezat pe mormântul neuitatului episcop Mihail Pavel, îngropat în acea biserică. Solenitatea s'a început prin o liturghie celebrată de vicarul Tit Bud, cu asistență de mai mulți preoți; iar cântările rituale le-a executat corul lucrătorilor erariali români din Ocna-Slatina, cari au cântat și la înmormântare. Vicarul a ținut și o cuvântare, după care s'a binecuvântat peatra de marmoră așezată pe mormânt.

Promoțiune la universitatea din Cluș. Dl *Ioan Miclea*, pretor în Sebeșul-săsesc, a fost promovat în 15 novembre, la unversitatea din Cluș, doctor în științele juridice.

Dl G. Coșbuc, care are un post la casa școlilor în ministeriul de culte al României, a plecat în județul Neamțu, unde va ținea mai multe conferențe învățătorilor, întruniți la cercurile culturale, cu privire la modul cum trebuie să se folosească de bibliotecile școlare.

Promoțiune la Cernăuți. Dl *Aurel Crăciunescu*, fiul parocului Alesandru Crăciunescu din Sat-Chinez, în Banat, a fost promovat, în 27 novembre, la unversitatea din Cernăuți doctor în științele teologice.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Ioan Tomuța* absolvent de teologie și dsoara *Sabina Onea* s'au cununat în Năsăud. — Dl *Solomon Rusu* și dsoara *Silvia Bota* s'au cununat la 27 l. c. în Brad.

Știri personale. Dl *Emeric Pap*, avocat în Cluș, a fost ales director executiv al institutului de credit și economii „Selăgeana“ din Jibou, unde ș-a ocupat postul în 1 decembrie. — Dl *T. Păcățianu*, condamnat și deținut în procesul pentru „Cartea de Aur“ a fost eliberat la 3 zile, depunându-se o cauțiune de 5000 coroane. — Dl *dr. Ioan Bucur*, originar din Săcădate, comitatul Sibiiu, a fost ales medic în Reșinari.

Petrecere de dans în Oradea-mare. Aseară joi la 4 decembrie n. mai mulți tineri din Oradea-mare au aranjat, drept încheiere a convenirilor sociale, o petrecere de dans în sala cea mare a otelului „Arborele verde“.

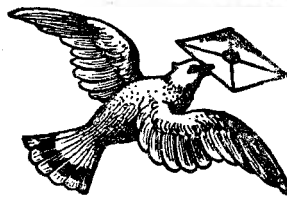
Organizarea institutului topografic al armatei române. Dl general Brătianu, directorul institutului topografic al armatei române, a luat dispoziția, ca să se înființeze pe lângă institut un mare muzeu cu toate produsele institutului. Dsa dorește să pună acest muzeu pe un picior de egalitate cu cele din străinătate.

La 1 nov. a mai fost înaintați: La cavalerie: locotenant sublocotenantul Carol Florian în reg. 10 de dragoni, Ștefan cav. de Tabora în reg. 2 de ulani. La sanitari: sublocotenenți: Cadetul Alexandru Molcuțu în despărț. 2. La tren: căp. de I cl., căpitanul de II cl. Teodor Indra în divisiunea 15, locotenant sublocotenantul Iosif Candela în reg. 15, sublocotenant: cadetul Rudolf Ianu în reg. 3. În rezervă: sublocotenenți, cadeții Nicolau Rusu în reg. 63 de inf. Nicolau Sasu în reg. 50 inf. În statul preoților: capelan de I cl. capelanul de cl. II dr. Teodor David din diecesa gr. cat. a Lugojului la Sereievo. La auditorat colonel vicecolonelul: Mihail Bălăban ca referent la tribunalul superior militar; căpitan de cl. II locotenantul George Drogli la tribunalul de garnisoană în Cașovia; locotenant practicantul Sebastian Brîndușa în reg. 63 de inf. La comptabilitate: sublocotenant sergentul Emanuil Florea în reg. 29 de inf. La registratură accesit aspirantul Ștefan Pop, în ministeriul de război. La honveți: sublocotenuenți, cadeții Ștefan Branea, Ștefan Ciurda. În urmă s'a conferit rangul de maior ad honores căpitanului de I cl. Ioan Feneșan.

Poporațiunea Bucovinei după numărătoarea cea din urmă se urcă la 730.195 de suflete. Din aceștia sunt Români 229.018, Ruteni 297.798, Germani 159.486, Poloni 26.851, Maghiari 9516, de alte naționalități 829, dintre cari Italiani 119. În timp de zece ani mai puțin s'au sporit Românii și mai mult Germanii.

Au murit: *Onoriu Tilea*, inginer și proprietar în Șmig, ginerele dlui dr. Ioan Rațiu, la 2 dec. n., în etate de 51 ani; — *Vasilie Barbu*, paroc gr. or. în Ripa-Rimețului, protopresbiteratul Alba-Iulia, la 25 novembre n., în atate de 50 ani; — *George Dordea* econom fruntaș în Bungard, membru în comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului, la 8/21 novembre. — *Ilie Roșca*, paroc în Tămășa, protopresbiteratul Ungurașului, la 19 nov. n., în etate de 84 ani; — *Ioan Ignaton*, preot gr. or. în Cires, comitatul Caraș-Severin, la 7/20 l. c., după un serviciu de 42 ani.

Poșta redacției.

Constanța. P. V. Am așteptat cele promise, dar nu le-am primit.
Sibiiu. Pentru numărul acesta a sosit târziu.
Blaș. Poesia denotă un început care promise.
Dnei A. P. Mulțumim.
X. Da.

Călimdarul săptămânei.

Dom. 2-a în post. Ev. 13-a de la Luca cap. 12 gl. 1.
Soarele răsare 7 o. 37 m. dim. — Apune 4 o. 5 m. p. m.

Diua săpt.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminecă 24	Sp. Clemente p.	7 2 Adv. Ambr.
Luni 25	† S. m. Ecatarina	8 † C. Născ. d. D.
Marți 26	C. p. Alimpiu	9 Ioachim
Mercuri 27	S. Iacob și Persul	10 Iudita
Joi 28	S. mart. Ștefan	11 Damas pp.
Vineri 29	S. m. Paramon	12 Otilia
Sămbătă 30	S. m. ap. Andrei	13 Lucia

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA AIDÁS NR. 14/296b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1902.

Budapesta—Oradea—Predeal—Bucureșți						Bucureșți—Predeal—Oradea—Budapesta.						
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	Bucureșți	pleacă	— —	7 50	— —	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	Predeal	"	— —	3 32	— —	1 12
Szajol	"	9 21	11 49	4 12	9 46	11 33	Brașov	sosește	— —	5 00	— —	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	— —	7 48	5 8	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	— —	8 27	5 58	3 15
M.-Peterd	"	— —	3 —	— —	1 00	— —	Honorod Kőhalom	"	— —	10 03	7 44	4 23
M.-Keresztes	"	— —	3 12	— —	1 14	— —	Sigbișora	"	— —	11 40	9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	— —	1 36	— —	Mediaș	"	— —	12 40	10 58	6 37
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	— —	1 25	11 50	6 50
Oradea-Mare	pleacă	12 21	4 10	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	— —	2 16	12 40	— —
Velența	"	— —	4 17	— —	2 31	2 26	Küküllőszeg (Blaș) „	"	— —	2 21	12 58	— —
E.-Oșorhei	"	— —	4 28	— —	2 42	— —	Teiuș	sosește	— —	3 02	1 42	7 35
Teleagd	"	12 51	4 50	7 15	3 03	2 51	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07
Aleșd	"	†1 01	5 08	†7 28	3 21	†3 05	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29
Vad	"	1 27	5 33	7 50	3 45	3 26	Felvinț	"	12 54	4 20	9 30	2 51
Ciucea	"	2 14	6 42	8 37	4 52	4 16	M. Uivar	"	1 03	4 27	9 37	2 58
Huedin	"	2 46	7 23	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11
Jegenye	"	3 10	7 55	†9 33	†6 01	— —	Ar. Gyeres	"	2 30	5 12	10 30	3 48
Cluș	sosește	3 42	8 37	10 08	6 59	5 55	Apania	"	4 02	6 27	11 45	5 02
Cluș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24
Apahida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș	pleacă	5 23	7 00	12 53	6 17
Ar. Gyeres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	†6 11	7 59	†1 33	7 21
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	2 05	7 58
M. Uivar	"	6 40	11 03	1 58	11 40	— —	Ciucea	"	7 09	9 19	2 38	8 37
Felvinț	"	6 48	11 12	2 07	11 50	— —	Vad	"	7 47	10 08	3 20	9 32
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	†7 59	10 25	†3 32	9 49
Teiuș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	†3 44	10 07
"	pleacă	— —	12 21	— —	1 33	8 47	E.-Oșorhei	"	— —	11 01	— —	10 27
Küküllőszeg (Blaș) „	"	— —	1 07	— —	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	— —	10 37
Blaș	"	— —	1 14	— —	2 36	— —	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	4 09	10 44
Kis Kapus	"	— —	2 15	— —	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 15	11 04
Mediaș	"	— —	2 33	— —	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	— —	11 14
Sigbișora	"	— —	3 47	— —	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	— —	12 05	— —	11 37
Honorod-Kőhalom	"	— —	5 35	— —	7 54	12 26	M.-Peterd	"	— —	12 17	— —	11 50
Feldiora	"	— —	7 16	— —	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 52	12 05
Brașov	sosește	— —	8 —	— —	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19
"	pleacă	— —	11 —	— —	— —	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04
Predeal	sosește	— —	1 11	— —	— —	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37
Bucureșți	"	— —	8 05	— —	— —	9 10	Budapesta	sosește	1 50	6 20	9 35	7 10

Oradea-Mare—Arad.		Person.			
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 45	7 —	
Ósi	"	10 30	4 56	7 16	
Less	"	10 48	5 05	7 40	
Cefa	"	11 03	5 34	8 05	
Salonta	"	11 26	6 20	8 46	
Kötegyán	"	11 44	6 21	9 15	
Sarkad	"	11 54	6 33	9 31	
Giula	"	12 18	6 57	10 01	
Ciaba	sosește	12 37	7 29	10 30	
Ciaba	pleacă	2 05	7 41	4 32	
Chitighaz	"	2 34	7 56	5 38	
Arad	sosește	3 32	9 —	6 05	

Arad—Oradea-Mare.		Person.			
Arad	pleacă	5 10	11 20	9 35	
Chitighaz	"	6 14	12 31	10 54	
Ciaba	sosește	6 40	12 57	11 24	
Ciaba	pleacă	7 —	1 38	4 50	
Giula	"	7 27	2 02	5 26	
Sarkad	"	7 47	2 22	5 54	
Kötegyán	"	7 57	2 32	6 10	
Salonta	"	8 23	2 57	6 47	
Cefa	"	8 42	3 15	7 18	
Less	"	9 04	3 33	7 51	
Ósi	"	9 21	3 49	8 16	
Oradea-Mare	sosește	9 32	4 00	8 31	

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii sămați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.